

ЛІТЕРАТУРА:

1. Микитчик О.В. Злочин як соціальне явище: філософсько-правовий аспект: автореф. дис.... канд. юрид. наук (12.00.12) / О.В. Микитчик. – К., 2002. – 16 с.
2. Коржанський М.Й. Кримінальне право і законодавство України. Загальна частина : Курс лекцій / М.Й. Коржанський. – К.: Атіка, 2001. – 432 с.
3. Заруба П. Злочин як соціальне явище / П. Заруба // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 10. – С. 137-140.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : Підручник / О. Ф. Скакун / Пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
5. Коцепція реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 року (офіційний текст). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=311%2F2008&myid=4/UMfPEGznhhSTH.Zi2EWzA.HdIPosFggkRbl1c>.
6. Романюк І.Ю. Кримінальний проступок, як різновид правопорушень / І.Ю. Романюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Дідоренка. Спеціальний випуск. – 2008. – № 2. – С. 115-119.
7. Фріс П.Л. Ознаки та склад кримінального проступку / П.Л. Фріс, І.Б. Медицький // Проблеми правознавства та правоохранної діяльності. Збірник наукових праць. – 2007. – № 2. – С. 166-171.
8. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / Володимир Котюк. – К.: Атіка, 2005. – 590 с.

УДК 349.4

Ковальчук Ю. В., студентка 3-го курсу
КНУ імені Т.Г. Шевченка

Поняття та загальна характеристика права оренди землі

У статті викладено основні наукові погляди щодо характеристики оренди землі як правового титулу. Приділено значну увагу дослідженням поняття «право оренди землі» та розглянуто його загальну характеристику.

Ключові слова: оренда землі, право оренди землі, право на оренду, договір оренди земельної ділянки, об'єкт оренди.

В статье изложены основные научные взгляды относительно характеристики аренды земли как правового титула. Уделено значительное внимание исследованию понятия «право аренды земли» и рассмотрено его общую характеристику.

Ключевые слова: аренда земли, право аренды земли, право на аренду, договор аренды земельного участка, объект аренды.

In the article the basic scientific views on the characteristics of a lease of land title. Paid much attention to research the concept of "the right to lease the land" and considered its general characteristics.

Keywords: leasing land, leasehold land, the right to lease land lease agreement, lease object.

Актуальність теми. Оренда землі як засноване на договорі платне, строкове володіння і користування земельною ділянкою є одним з найдавніших правових інститутів. Вона являє собою один із засобів вирішення господарських завдань та в природній спосіб доповнює інші засоби та способи соціального, економічного та господарського розвитку. Враховуючи важливість питання оренди землі необхідно

проаналізувати основні теоретичні підходи науковців щодо визначення поняття та основних рис права оренди землі, розглянути чинне українське законодавство, що дозволить надати власну характеристику проблематиці.

Метою статті є аналітично-правове дослідження поняття та загальної характеристики права оренди землі.

Стан дослідження. Проблематику визначення поняття та загальних характеристик права оренди землі в своїх працях досліджували такі вчені як: В.І. Андрейцев, М.М. Бахуринська, В.І. Борисова, Н.В. Ільницька, Н.Л. Ковтун, П.Ф. Кулинич, А.М. Мирошніченко, О.М. Нестеренко, В.В. Носік, К.П. Пайчев, В.В. Петров, О.О. Погрібний, В.Д. Сидор, І.В. Спасибо-Фатеєва, М.В. Шульга, В.З. Янчук та ін. Віддаючи належне зазначенім вченим варто зазначити, що в науковому просторі єдності думок відносно визначення поняття «право оренди землі» та його загальних характеристик немає, тому питання й досі залишається актуальним.

Виклад основного матеріалу. Ключовим в описі будь-яких прав на землю є поняття «земля» та усвідомлення її виключного значення для життедіяльності людини, формування природного ландшафту та існування держави. Ст. 14 Конституції України [1] проголошує землю основним національним багатством, закріплюючи імперативний принцип її особливої охорони державою. Таким чином законодавець констатує пріоритетну роль землі поміж іншими складовими національного багатства з урахуванням її особливостей як об'єкта суспільних та правових відносин та функцій які вона виконує.

На думку В.І. Андрейцева національна цінність землі полягає в невичерпності її властивостей для задоволення матеріальних, естетичних, оздоровчих потреб, а також формування ландшафтів та створення бази розвитку економіки. Вона потребує особливого режиму охорони з боку держави, оскільки виступає матеріально-просторовою базою державно-територіального устрою України, її суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки [2, с. 157, 158]. В.В. Петров розглядає землю як складову частину навколошнього природного середовища, засіб виробництва, об'єкт господарювання, місце поселення людини, нарешті як просторові межі державної влади [3]. К.П. Пейчев виділяє землю як основний елемент природного комплексу. На його думку володіння даним об'єктом є не лише базою, а і умовою використання інших природних багатств (надр, вод, лісів тощо) [4]. М.В. Шульга вважає землю частиною земельної кори, яка є просторовою основою ландшафту, що знаходиться над надрами та використовується як засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві або для розташування різних об'єктів [5].

Інтерпретація поняття, специфічних особливостей та ролі землі міститься і в працях інших вчених. Однак всі вони відзначають, що земля має принципові суттєві властивості, які повинні враховуватись при правовій регламентації земельних правовідносин, зокрема її охороні.

Принцип режиму особливої охорони земель отримав текстуальне відображення і в Земельному кодексі України [6, ст. 1] та став базовим при розробці та прийнятті інших нормативно-правових актів. Охорона земель передбачає здійснення системи правових, економічних та організаційних заходів, що спрямовані на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського і лісогосподарського призначення, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [7, ст. 162], [8, ст. 1].

Поняття землі часто вживається в законодавстві в розумінні конкретно визначеного

на місцевості земельної ділянки як об'єкта земельних орендних відносин.

Категорія «оренда землі» в науковій літературі розглядається у двох розуміннях: як правовідношення і як правовий титул [9], [10].

У значенні правовідношення оренда землі є правовідносинами, що складаються у зв'язку із використанням земельної ділянки на праві оренди.

Оренда землі як правовий титул (право оренди землі) – це «засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності». Саме таке визначення наводить законодавець [11, ст.1], [6, ст. 93]. Існують і доктринальні визначення оренди землі. Наприклад, Н. Ільницька визначає оренду землі більш широко: як окрему форму використання земельної ділянки, яка передбачає передачу, що оформляється нотаріально посвідченим договором, власником (державою, громадянином чи юридичною особою України) земельної ділянки у тимчасове строкове володіння та користування орендаря за плату для здійснення підприємницької чи іншої діяльності з привласненням останньої продукції, доходів [12]. Зі змісту наведених визначень очевидно, що говорячи про оренду землі мається на увазі оренда земельних ділянок, які в сукупності формують землю Українського народу.

Дослідження земельного законодавства в контексті поняття «оренда землі» свідчить, що важливі моменти в цьому питанні часто не узгоджуються між собою. Привертає увагу термінологія, яка дещо різниться: в одному випадку законодавець вживає вислів «право оренди», в іншому – «право на оренду».

Так, наприклад, ст. 93 Земельного кодексу України [6] наводить дефініцію права оренди земельної ділянки. Натомість у назві ст.7 Закону України «Про оренду землі» [11] вживається інша термінологія – право на оренду земельної ділянки. Хоча в той же час в її частинах 1 та 2 йдеться про право на оренду, а в частині 3 – про право оренди. Ст. 8-1 цього Закону встановлює заборону відчуження орендарем права на оренду земельної ділянки державної та комунальної власності. То ж постає питання чи тотожні ці поняття?

Варто зазначити, що з приводу цього думки науковців відрізняються. Одні вчені право на оренду розуміють як право, яким особа користується під час укладання договору оренди. З моменту укладання договору оренди воно стає правом оренди. Як аргумент у даному випадку приводиться, скажімо, ситуація, коли особа за результатами аукціону придбала право на оренду і вправі вимагати укладання відповідного договору оренди. І лише з укладанням у визначеному порядку такого договору особа набуває права оренди [13, с. 9]. Тобто поняттям «право на оренду» законодавець наділяє особу відповідною правосуб'єктністю щодо права оренди. Інші науковці не поділяють таких міркування, адже виходячи з контексту в якому вживається «оренда землі», «право оренди» або «право на оренду» в законодавстві України – сутність даного права залишається однією і тією ж [14, с. 26].

Таким чином, для усунення неоднозначного розуміння даних понять та запобігання різному застосуванню на практиці відповідних норм законодавцю варто узгодити термінологію та зупинитися на одному з них. Доречно було б застосувати термін «право оренди», яким оперує основний кодифікований акт – Земельний кодекс.

Отже, повертуючись до офіційного визначення права оренди землі виділимо наступні його юридичні ознаки:

- це договірна форма використання земель;
- оренда земель оформляється договором оренди земельної ділянки;
- договір оренди земельної ділянки укладається між особливими суб'єктами -

орендодавцем і орендарем;

- оренда передбачає передачу земельної ділянки у володіння та користування орендаря;

- об'єктом оренди виступає земельна ділянка;

- оренда землі є строковою;

- оренда землі передбачає платність користування;

- землекористування на титулі оренди передбачає спосіб використання («ціль»).

Аналіз змісту законодавства, що стосується оренди землі дає можливість виділити ще й інші, додаткові ознаки: а) це - окрема форма землекористування; б) орендар земель набуває право власності на одержану з орендованих земель продукцію і доходи від діяльності на ній; в) оренда не повинна змінювати цільове призначення земельної ділянки та інші. Розглянемо основні ознаки більш детально.

Разом з тим як в цивільному праві так і в спеціальному земельному законодавці встановлює певні межі вільного волевиявлення суб'єктів для координації відповідних відносин виходячи з вимог розумності та справедливості [15, ст. 627]. Так, по аналогії зі ст. 777 Цивільного кодексу [15], Закон України «Про оренду землі» [11, ч. 1 ст. 33], передбачає можливість поновлення договору оренди земельної ділянки, встановлюючи, що після закінчення строку, на який було укладено договір, орендар, який належно виконував обов'язки відповідно до умов договору, має переважне право на його поновлення.

Відповідно до ч. 2 ст. 120 Земельного кодексу [6] в разі набуття права власності на жилий будинок, будівля або споруда до набувача переходить право користування земельною ділянкою, на якій вони розміщені, на тих самих умовах і в тому ж обсязі, що були у попереднього землекористувача.

У статті 7 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. [16] закріплюється: у разі відмови органів державної влади та органів місцевого самоврядування у наданні земельної ділянки для ведення фермерського господарства питання вирішується судом.

Тобто особи, які мають намір отримати земельну ділянку для ведення фермерського господарства або поновити договір оренди можуть звернутися до суду для захисту своїх прав у разі їх порушення, а суд на підставі зазначених норм може зобов'язати відповідні органи передати земельну ділянку в оренду. В даних випадках можемо говорити про обмеження добровільності укладання договору.

Оренда земель оформляється договором оренди земельної ділянки. Це основний документ, що регламентує відносини орендаря з орендодавцем. Застосування договорів протягом вже декількох тисяч років пояснюється, крім іншого, особливою гнучкістю цієї правової форми, в яку можуть перетворюватись різні за своїм характером суспільні відносини. Основне призначення договору зводиться до регулювання в рамках закону поведінки людей шляхом вказівки на межі їх можливого і належного поводження, а також на наслідки порушення відповідних вимог.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про оренду землі» [11] договір оренди земельної ділянки укладається у письмовій формі і за бажанням однієї зі сторін може бути посвідчений нотаріально. Якщо в договорі оренди землі передбачено оренду будівель та інших капітальних споруд строком на 3 роки та більше - договір підлягає нотаріальному посвідченню в обов'язковому порядку [15, ч. 2 ст. 793]. Однак, вимоги щодо форми договору земельної ділянки за час розвитку земельного законодавства України не одноразово змінювались. Тому, оцінюючи, чи була дотримана форма укладання конк-

ретного договору, необхідно звертати увагу, які саме вимоги щодо його форми ставилися на момент укладання такого договору. Правочин на зміну або розірвання договору належить вчинити у тій самій формі, у якій договір укладався [15, ст. 654].

Невід'ємною частиною договору оренди землі є: а) план або схема земельної ділянки, б) кадастровий план з відображенням обмежень (обтяжень), в) акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), г) акт приймання-передачі земельної ділянки, та, у випадку зміни цільового призначення та/або меж земельної ділянки, д) проект відведення земельної ділянки «у разі його розроблення згідно із законом» [11, ч. 4 ст. 15; ст. 16].

Стаття 125 Земельного кодексу встановлює: право оренди земельної ділянки виникає з моменту його державної реєстрації [6]. Необхідно наголосити, що відсутність у договорі оренди землі хоча б однієї з істотних умов, а також акта приймання-приймання передачі земельної ділянки «є підставою для визнання договору недійсним відповідно до закону» [6, ч. 2 ст. 15].

Розглянуті норми свідчать, що законодавець встановив досить багато вимог до оформлення волевиявлення сторін стати суб'єктами орендних відносин. Такий підхід, очевидно, можна пояснити специфікою та значимістю об'єкта, який передається в оренду. Деякі обов'язкові для правочину норми надають державі можливість ведення моніторингу та складання статистики по конкретним договорам оренди для використання в інтересах координації суспільного обороту (форма платежу, умови передачі, використання, та збереження), здійснення контролю за використанням земель на місцях інспекторами (наявність кадастрових панів, схем тощо у паперовому вигляді). Окрім того деталізація договору покликана стати превентивною мірою до виникнення спорів у майбутньому та з'ясувати правові наслідки, що можуть настати у разі скоєння сторонами юридичних порушень.

Відповідно до Закону України «Про оренду землі» [11] та Земельного кодексу [6] суть оренди землі становлять правомочності володіння і користування орендаря (без надання права розпоряджатися). Тобто власник передає частину своїх титульних правомочностей щодо земельної ділянки іншій особі – орендарю. Право володіння земельною ділянкою означає юридично закріплене фактичне її перебування у господарюванні володільця та можливість впливати на неї за своїм інтересом. Право користування землею означає юридично гарантовану можливість отримувати чи видобувати корисні (споживчі) якості землі або доходи від її експлуатації, а також гарантовану можливість самостійно хазяйнувати на землі в необхідних цілях [17]. Розкриття понять володіння та користування дає можливість виділити ще одну ознаку притаманну користуванню землею на титулі оренди, а саме: орендар земель набуває право власності на продукцію і доходи, одержані від діяльності на ній.

Якщо виходити із офіційного тлумачення права оренди землі правомочність розпоряджатися земельною ділянкою залишається у власника.

Однак, дослідження земельного законодавства свідчить, що певними її елементами орендар таки наділений. Так він може передати у володіння та користування іншій особі частину або повністю орендовану земельну ділянку (суборенда) [6, ч. 6 ст. 93]. Крім того, законодавець допускає можливість відчуження права оренди орендатором [6, ч. 5 ст. 93], [11, закон ст. 8-1]. В даному випадку останній також передає свої правомочності іншій особі. Отже, можна стверджувати, що оренда земель виступає правом конкретного суб'єкта на користування, володіння, а у певних випадках, встановлених Законом, і розпорядження наданою йому індивідуально визначеною земельною ділянкою. І хоча традиційно оренда землі вважалась зобов'язальним правом,

поступова земельне законодавством України перетворило його на речове і прямо назвало таким у Законі України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [18, п.2 ч.1 ст.4]. Тож, на разі право оренди є абсолютною (підлягає реєстрації), може бути відчужене та характеризується «правом слідування».

Договір оренди земельної ділянки укладається між особливими суб'єктами – орендодавцем і орендарем. Сторони у відносинах оренди іменуються «орендар» і «орендодавець». Виділяючи їх зі всіх суб'єктів договірних відносин, законодавець наділяє їх окремою правосуб'єктністю, притаманною саме учасникам відносин з користування земельною ділянкою на праві оренди.

На відміну від інших титульних правомочностей на земельну ділянку визначених законом, суб'єкти орендних земельних відносин можуть встановлювати і змінювати свої права і обов'язки. Це не притаманно іншим титульним землевласникам і земле-користувачам. Оренда є похідною від права власні. То ж саме особи, які володіють правомочністю «розпорядження» щодо земельної ділянки можуть передавати її в оренду. При чому зміна власники не веде до зміни чи припинення права оренди.

Об'єктом оренди виступає земельна ділянка. Серед рис, що притаманні землі Г.В. Чубуков виділяє обмеженість її території за розмірами. Така обмеженість землі визначається її природним походженням. Вона дана людству в розмірі поверхні нашої планети. Її не можна ні зменшити, ні збільшити. Люди змушені користуватися тією об'єктивно даною їм територією, що визначена природою [19]. В продовження цієї думки можна вести мову про обмеженість землі територію України. В даному контексті вона є ознакою державності та визначена кордоном. Але для того, щоб встановити право користування конкретного суб'єкта, якому надається земельна ділянка, межі її вимагають подальшого уточнення за правилами землевпорядкування. Така конкретизація дає можливість реалізувати права щодо «землі українського народу» одній особі не порушуючи при цьому права іншої.

Користування земельною ділянкою на титулі оренди передбачає платність. Без орендної плати немає земельних орендних відносин і це аксіома в земельному праві. Орендну плату В. Сидор розглядає як економічний стимул, який змушує власника передавати в оренду свою землю. Безпосередньо через неї власник реалізує своє право на землю. В свою чергу виплачуучи орендну плату орендар отримує свободу дій на земельній ділянці і використовує це право з найбільшою вигодою для себе [20].

Орендна плата являє собою платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою. Такий платіж може здійснюватись у грошовій, натуральній або відробітковій формах (надання послуг орендодавцю [21, ст. 21, 22]. Застосовується і поєднання цих форм. Питання орендної плати за земельні ділянки регулюються договором, Законом України «Про оренду землі» [11], а для земель державної та комунальної власності додатково Податковим кодексом України [22].

Землекористування на праві оренди передбачає використання земельної ділянки з конкретною ціллю. Такою ціллю є здійснення підприємницької або інших видів діяльності. Підприємницькою визначається самостійна, ініціативна, систематична господарська діяльність, що здійснюється суб'єктом господарювання (в даному випадку орендарем) на власний ризик з метою досягнення економічних результатів та отримання прибутку [23, ст. 42]. Прикладом «іншого виду діяльності» як мети використання може стати вирощування на орендованій земельній ділянці сільськогосподарської продукції в цілях власного споживання або ж оренда земельної ділянки водного

фонду для рибництва. Різновид господарської діяльності, яку планує здійснювати орендар, прямо визначає якого цільовим призначенням ділянку він обере.

Право постійного користування - право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку [6, ч. 1 ст. 92]. Право постійного користування земельною ділянкою характеризується дуже обмеженим суб'єктно-об'єктним складом: орендодавцями виступають лише органи державної влади та місцевого самоврядування. Орендарі - переважно підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності. Таке право підлягає реєстрації.

Висновки. Таким чином, основними ознаками, що виділяють право оренди серед інших титулів землекористування є його строковість, платність та широке коло суб'єктів. Характер права оренди робить його найбільш «гнучким», тим самим створюючи умови для максимально раціональної реалізації орендодавцем своїх прав власності.

Отже, за чинним законодавством право оренда землі – є абсолютною (підлягає реєстрації), характеризується «правом слідування» та може відчужуватись. Воно є строковим, заснованим на договорі і характеризується конкретною метою, яку передслідує кожна зі сторін: власник має ціль – отримання плати, а орендар – можливість здійснення підприємницької або іншої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії / Володимир Іванович Андрейцев. – К.: Знання, 2007. – 445 с.
3. Петров В.В. Форма земельной собственности и предмет земельного права / В.В. Петров // Вестн. МГУ. – 1992. – №5. – С. 30.
4. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок: Монографія. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 124 с.
5. Шульга М.В. Актуальні проблеми правового регулювання земельних відносин в сучасних умовах: Автореф. дис.... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / М.В. Шульга ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 1998. – 37 с.
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768–III // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 21.
7. Наказ Державного комітету лісового господарства від 26 червня 2000 Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 №962–IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29.
8. Нестеренко О.М. Проблемні питання орендного землекористування: Науково-виробничий журнал «Держава і регіони». Стаття. – 2009. – №4. – С. 22–27.
9. Будзілович І. Оренда землі в Україні (історико-правовий нарис) / І. Будзілович, А. Юрченко // Право України. – 1994. – № 10. – С. 64–66.
10. Мірошниченко А.М. Земельне право України: Підручник. – К.: Алерта; Центр учебової літератури, 2011. – 680 с.
11. Закон України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 р. // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 203–204.
12. Ільницька Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: історико-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Ільницька Наталія Володимирівна; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2001. – 21 с.
13. Пейчев К.П. Науково-практичний коментар до Закону України «Про оренду землі» / К. П. Пейчев. – Х.: Фактор, 2012. – 303 с.
14. Спасибо-Фатеєва І. Науково-правовий висновок про відчуження права оренди / І. Спасибо-Фатеєва // Землевпорядний вісник. – 2010. – № 7. – С. 24–31.

15. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435—IV // Офіційний вісник України. — 2003. — №11.
16. Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 45.
17. К. Пейчев. Операції з землею / К.Пейчев, Ю. Ляшенко, В.Левков, В.Козадаєв [та ін.]. — Вид.3-те, перероб. і доп. — Х. : Фактор, 2013. — 1040 с.
18. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 №1952—IV // Урядовий кур'єр. — 2004. — № 145.
19. Чубуков Г. В. Земельная недвижимость в системе российского права / Г. В. Чубуков // Государство и право. — 1995. — № 9. — С. 42–51.
20. Сидор В.Д. Поняття і зміст земельних орендних правовідносин // Часопис Київського університету права. — 2009. — №1. - С. 230-234.
21. Мирошниченко А. М. Оренда землі в Україні: історико-правовий аналіз / Мирошниченко А.М. // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. Випуск 39. — 2000. — С. 50–55.
22. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13–14, 15–16, 17.
23. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18.

УДК 343.85

Шендрик В. В., Начальник кафедри ОРД
ХНУВС, д.ю.н., с.н.с.;
Стрелюк Я. В., здобувач кафедри ОРД ХНУВС

Протидія шахрайству підрозділами карного розшуку: стан наукової розробленості теми

В результаті проведеного дослідження з'ясовано стан наукової розробленості проблеми протидії шахрайству підрозділами карного розшуку. Розглянуто праці вчених з різних галузей права, таких як: кримінології, кримінального права та процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності, виокремлено основні положення їх робіт та визначено актуальні аспекти для обраної тематики.

Ключові слова: шахрайство, підрозділи карного розшуку, наукова розробленість.

В результате проведенного исследования выяснено состояние научной разработанности проблемы противодействия мошенничеству подразделениями уголовного розыска. Рассмотрено труды ученых из разных отраслей права, таких как: криминологии, криминального права и процесса, криминалистики и оперативно-разыскной деятельности, выделены основные положения их работ и определены актуальные аспекты для избранной тематики.

Ключевые слова: мошенничество, подразделы уголовного розыска, научная разработанность.

As a result of the conducted research the state of scientific developed of problem of counteraction a swindle is found out by subsections of criminal search. Labours of scientists are considered from the different fields of law, such as: criminology, criminal right and process, criminalistics and operativno-rozshukovoy activity, the substantive provisions of their works and certainly actual aspects are selected for a select subject.

Keywords: swindle, subsections of criminal search, scientific developed.

Постановка проблеми. Шахрайство в історії вітчизняного та зарубіжного права розглядається давно, і сягає далеко в історію людської цивілізації. Регламентація